

POLEMICI CORDIALE

Filosofia puterii și puterea filosofiei

ADRIAN NIȚĂ

Există anumite linii de acțiune ale președintelui Bănescu pe care el, conștient sau inconștient, le pune mereu în aplicare. La anumite intervale de timp, cheamă televiziunile și lansează câte o provocare ce ține capul de afiș timp de mai multe zile. Chiar dacă are uneori dreptate, chiar dacă deseori este pe de lângă, scenariul se dovedește foarte eficient. Lumea are impresia că președintele se preocupă de problemele despre care vorbeste. Tevatura creată îi sporește notorietatea.

Se observă limpede că nu e nimic altceva decât o filosofie a puterii din faptul că președintele nu crede o iotă din ceea ce spune. Nu crede nici în condamnarea comunismului, nici în deconspirarea securității, nici în însănătoșirea clasei politice, nici în reforma justiției și, cu atât mai puțin, în necesitatea reformării învățământului. Filosofia sa nu urmărește îmbunătățirea vieții cetățeanului sau câștigarea de drepturi și libertăți, ci vizează îmbunătățirea imaginii sale personale.

Un recent scandal iscat de președintele Bănescu este paradigmatic pentru această filosofie a puterii. Afla la o sedință de guvern, cu televiziunile de față, a criticat politica ministerului învățământului. „Să facem să nu ratăm încă un an fără reformă în educație, pentru că situația educației în România este dramatică din punctul

de vedere al calității. Nu vreau să fac nici un fel de discuții polemice, dar am convingerea că despre păpădie și salată orice copil, dacă intră pe Google, află cum e cu păpădia și salata. Dacă vrea să știe despre istoria antică, Herodot, intră pe Google. Hai să revenim la o programă adecvată, neîncercată, și pe cât posibil adaptată economiei românești, pentru că toate semnalele sînt că nu mai avem mecanici auto, tinichigii pregătiți în școli. Nu mai sînt licee de alimentație, să facem ospătari, să facem ce ne trebuie. Ne facem filosofi și ăia neincadrabili în cîmpul muncii cu ușurință.“

Lăsînd la o parte topica bizară, neclaritatea și chiar lipsa de sens a unora din propozițiile enunțate de președinte, se observă cu ușurință că ideile principale sînt următoarele: învățământul românesc are o calitate slabă; este nevoie să se facă (sau să se continue) reforma în învățămînt; dacă despre botanică și istorie elevii și studenții se pot informa de pe internet, în schimb, nu se pot forma ca buni specialiști în același mod; este nevoie ca învățămîntul să pregătească specialiști ceruți de piața muncii. Probabil că dacă ultima frază ar fi lipsit din intervenția președintelui, toată lumea ar fi fost de acord că este un discurs întemeiat. Problema este că președintele a adăugat o frază ce are darul de a modifica logica internă a discursului, schimbînd astfel complet ideile rezultate din frazele anterioare.

Ce-ar însemna „ne facem filosofi“? Fie că învățămîntul produce numai teoreticieni, fie că domeniile în care se specializează cei mai mulți nu au căutare pe piață, fie că absolvenții sînt slab pregătiți.

Dacă asociem aici imaginea filosofului cu capul în nori zugrăvit de Aristofan, cu referire la Socrate (președintele cunoaște probabil doar vag acest aspect), atunci absolventul de liceu sau facultate apare ca un specimen bizar, impropriu

pentru viața cetății, ba chiar tîmpit (după cum a recunoscut ulterior președintele, în discuția cu Liiceanu). Cu alte cuvinte, discursul președintelui, incluzînd ultima frază, voia să spună că învățămîntul este slab calitativ și scoate pe bandă rulantă tîmpiti cu diplomă.

Dacă se scoate ultima frază din context, și se ia termenul „filosofie“ în sens propriu, am impresia că lucrurile se complică foarte mult, după cum se observă din reacțiile la spusele președintelui. Aproape în totalitate, aceste intervenții au scos ultima frază din context și au avut în vedere numai faptul că președintele ar fi cerut să se facă mai puțini filosofi și mai mulți tinichigii. Învățămîntul filosofic din România anulului de grație 2009, sub o guvernare – nici struț, nici cămilă – pedesisto-pedelistă, este pe moarte. Fără a dori să facem afirmații șocante, lucrurile stau cu adevărat foarte rău. În învățămîntul liceal, filosofia nu se mai studiază decît la o parte din clase (după unele date, în jur de 50%). Logica și psihologia sînt scoase COMPLET din programele de studiu de actuala ministressă politehnistă a educației care nu a avut curajul să se atingă de vreo oră din materiile tehnice; a eliminat ore de istorie, geografie, sport, limbi străine, logică și psihologie).

La nivel universitar, situația filosofiei este la fel de dramatică. Cu excepția centrelor mari (București, Iași, Cluj), la celelalte, numărul studenților de la specializarea filosofie este foarte redus, de regulă, o singură grupă (cum este cazul la Craiova, Timișoara, Suceava, Galați, Oradea și Baia Mare). Cum finanțarea se face cantitativ (pe student), de regulă secțiile de filosofie sînt greu tolerate de celelalte specializări din cadrul facultăților, ce au impresia că „le tin în spate“ (lucru valabil, de fapt, pentru mai toate disciplinele socio-umane).

Fiînd puțini bani de la buget, este evident că nu se poate face performanță. Baza materială este precară, bibliotecile nu achiziționează cărți de filosofie, iar cele existente sînt de pe vremea învățămîntului ideologic. Abonamente la reviste din străinătate nu există, iar adesea nici măcar la revistele de specialitate din țară (cum sînt *Revista de filosofie* și *Revue roumaine de philosophie*, scoase de Institutul de Filosofie al Academiei Române). Nu există bani pentru organizarea de manifestări științifice, ca să mai vorbim de decontarea cheltuielilor profesorilor pentru participarea la manifestări științifice din țară sau străinătate (deși, la evaluarea anulă, se cere participarea la asemenea manifestări).

Nu știu dacă tot condițiile financiare precare explică slaba încadrare cu personal sau încadrarea cu personal slab pregătit (ceea ce, în fond, este același lucru), dar este clar că studenții au tot dreptul să pretindă un învățămînt de calitate în condițiile în care ei plătesc o taxă de școlarizare (deși, de regulă, la filosofie sînt puțini studenți cu taxă).

Dincolo de aceste defecte ale învățămîntului filosofic, există o importantă compensație dată de calitatea și devotamentul unora dintre profesori. Am în vedere faptul că un tînar ce studiază filosofia are ocazia să se îndeleitnicească trei (sau cinci) ani cu cele mai importante aspecte ale existenței umane: binele, adevărul, frumosul și dreptatea. Prin studierea diferitelor poziții teoretice, a argumentelor aflate în joc, prin analiza unor mari texte filosofice, prin deprinderea de a argumenta și a dialoga, tinerii noștri sînt mai bine pregătiți pentru viață, au bune abilități de comunicare și lucru în echipă. În numeroase firme din tot spectrul economiei naționale se regăsesc mulți din absolvenții noștri. Apreciez că puterea filosofiei de aici provine, și că poate contrabalansa toate neajunsurile unui sistem putred, adesea corupt și mereu sărac.